

«ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ» ՆԱՄԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿ ՇՆՈՐհԵԼՈՒ ՆԻՄՔԵՐԸ: ՆԵՏԱՂՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ՆԻՄՆԱԿՈՐ ԵՐԿՅՈՒՂ: ԽՄԲԻ ՊԱՏԿԱՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆԱՅԱՅՔՆԵՐ:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախորդ դասի շրջանակներում Ձեզ ներկայացրեցինք՝

- ❖ **փախստական** հասկացությունը, քննարկեցինք՝
- ❖ փախստականի կարգավիճակի տրամադրման հիմքերից (ներառման պայմաններից) երկուսը՝
- ❖ հեղապնդումների հիմնավոր երկյուղը,
- ❖ որոշակի ռասային, կրոնին, ազգությանը, սոցիալական խմբին պարկանելությունը կամ քաղաքական հայացքները):

Այս դասում մենք կշարունակենք ներառման պայմանների քննարկումը: Մասնավորապես, կքննարկվի, թե ինչպես պետք է գնահատվի երկյուղի պարճառով սեփական քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելու փաստը, քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգրվել չկարողանալը կամ երկյուղի պարճառով դրանից օգրվել չցանկանալը, քաղաքացիություն չունեցող անճանց նախկին մշտական բնակության երկրից դուրս գրնվելու փաստը, այդ երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ երկյուղի պարճառով վերադառնալ չցանկանալը: Նաև կքննարկվեն փախստականի կարգավիճակի տրամադրման լրացուցիչ հիմքերը՝ նախատեսված ՏՏ օրենսդրությամբ: Այժմ անցնենք համապատասխան ներառման պայմանների տարրերի քննարկմանը:

Քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելը: Ներառման պայմանների բաղկացուցիչ մաս է փախստականի կարգավիճակ հայցող անճի քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելը: Ընդ որում, այս պայմանի առկայության հաստատման համար առանցքային է «քաղաքացիության» փաստի հաստատումը:

Որպես կանոն, քաղաքացիությունը որոշելը գորճնական խնդիրներ չի առաջացնում: Այն հիմնականում հաստատվում է անճի անճնագրով: Սակայն որոշ դեպքերում անճը կարող է ունենալ որոշակի երկրի անճնագիր, սակայն չունենալ քաղաքացիություն (օրինակ՝ որոշ երկրներում կիրառվող «չքաղաքացու» անճնագրերի դեպքում): Եթե հնարավոր չի լինում հստակ որոշել անճի քաղաքացիությունը, ապա նրան պետք է դիտարկել որպես ապատրիդ:

Երկյուղի պարճառով քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելը: Քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելը պետք է պայմանավորված լինի տվյալ երկրում հեղապնդման երկյուղով: **Նարկ է հաշվի առնել, որ երբեմն հեղապնդման երկյուղը կարող է վերաբերել քաղաքացիության երկրի ոչ ամբողջ աշխարհագրական տարածքին:** Մասնավորապես, էթնիկ ընդհարումների կամ քաղաքացիական պատերազմի դեպքում առանճին էթնիկ կամ կրոնական խմբեր կարող են հեղապնդվել երկրի միայն մեկ մասում: Դա նշանակում է, որ տեսականորեն նրանք հնարավորություն ունեն ապատրանել երկրի մյուս մասերում («**ներքին տեղափոխման այլընտրանք**»), հստակապես եթե հեղապնդումներն իրականացվում են մասնավոր անճանց կամ խմբերի կողմից, որոնք երկրի այլ մասերում չեն կարող իրականացնել հեղապնդումներ (ընդ որում՝ այն, որ այդպիսի անճինք հեղապնդումներն իրականացնում են միայն որոշակի տարածքում, ինքնին դեռ չի նշանակում, որ նրանք ապագայում չեն կարող հեղապնդումներ իրականացնել այլ վայրերում): Ներքին տեղափոխման այլընտրանքը չի բացառում անճին փախստականի կարգավիճակ տրամադրելը, եթե այդ այլընտրանքը ողջամիտ չէ: **Ողջամտությունը գնահատելիս պետք է հաշվի առնել՝ արդյո՞ք անճը գորճնականում հնարավորություն ունի անվտանգ հասնել երկրի այն մասերը, որտեղ նա չի գրնվի հեղապնդման վտանգի տակ, արդյո՞ք նա ունի իրավունք ապատրանել այնտեղ,**

ինչպես նաև այն՝ արդյո՞ք անձն այնպե՞տ կկարողանա վարել նորմալ, առանց անհարկի գրկանքների կյանք (այդ թվում՝ րնրեսական նկարառումների առումով):

Տեղում փախստականներ: Սովորաբար անձն իր քաղաքացիության երկիրը թողնում է հենց հեղապնդումների երկյուղի պարճառով: Մակայն երբեմն անճը կարող է ի սկզբանե դուրս մեկնել իր երկրից առանց այնպե՞տ վերադառնալու երկյուղի և առանց փախստական դառնալու մրադրության (օրինակ՝ ուսուցանելու կամ աշխարելու նպարակով): Եթե այդուհեղ (իր բացակայության ընթացքում) իր արարքների (օրինակ՝ այցելության երկրում քաղաքական հայացքներ արտահայելը) կամ իր ճագման երկրում րեղի ունեցած ճարճացումների (օրինակ՝ իր սոցիալական կամ աճգային խմբի դեմ հեղապնդումները) ուճով նրա մոք առաջանում է համապարասխան երկյուղ, նա կարող է ճանաչվել փախստական: Նման անճանց անվանում են «sur place» փախստականներ, քանի որ նրանք փախստական են դառնում «րեղում»՝ այցելության երկրում:

Բագմակի քաղաքացիություն: Մյուս կողմից, եթե անճն ունի մեկից ավելի պեղությունների քաղաքացիություն, ապա նա պեղք է ներառման պայմանները բավարարի այդ պեղությունների մասով: Այսինքն, քանի դեռ անճն առանց համապարասխան հիմքերով հեղապնդումների հիմնավոր երկյուղի կարող է օգրվել իր քաղաքացիության երկրներից ճոնե մեկի պաշրպանությունից, նա չի կարող սրանալ փախստականի կարճավիճակ: Այս առումով հարկ է հաշվի առնել, որ որոշ դեպքերում քաղաքացիությունը կարող է չապահովել քաղաքացիներին սովորաբար երաշխավորվող պաշրպանություն: Նման դեպքերում համապարասխան երկրի քաղաքացիությունը պեղք է անրեսվի: Պաշրպանությունը, որպես կանոն, ապահովված չէ (արդյունավեղ չէ) այն դեպքում, երբ այն հարակ ինդրարկվել է, և ինդրանքը մերճվել է կամ մնացել անպարասխան (նույնիսկ եթե դա պայմանավորված չէ անճի պարկանելությամբ կամ հայացքներով):

Չի կարող օգրվել իր քաղաքացիության երկրի պաշրպանությունից: Այս պայմանը ենթադրում է անճի կամքից անկախ հանճանքների առկայություն՝ պարերագմ, քաղաքացիական պարերագմ կամ այլ լուրջ ու արրակարճ իրավիճակ, որոնց ուճով քաղաքացիության պեղությունը անկարող է ապահովել արդյունավեղ պաշրպանություն: **Օրինակ՝ Միրիայում ընթացող ռագմական ճորճությունների պարճառով երկրի իշխանություններն անկարող են երկրի ճգալի մասում ապահովել իրենց քաղաքացիների պաշրպանությունը:** Որոշ դեպքերում քաղաքացիության երկիրը կարող է ուղղակիորեն մերճած լինի անճին պաշրպանություն րրամադրելը (օրինակ՝ անճնագրի երկարացումը կամ սեփական երկիր անճի վերադարճը մերճելու միջոցով):

Երկյուղի պարճառով չի ցանկանում օգրվել իր քաղաքացիության երկրի պաշրպանությունից: Մույն պայմանը ենթադրում է անճի հարակ սուբյեկրիվ դիրքորոշում քաղաքացիության երկրի պաշրպանությունից օգրվել չցանկանալու մասին: Այս պահանջն անխուսափելիորեն կախված է հեղապնդումների հիմնավոր երկյուղի առկայությունից: Վերջինս անճին բավարար հիմք է րալիս չցանկանալ օգրվել իր քաղաքացիության երկրի պաշրպանությունից, քանի որ այն ենթադրում է, որ քաղաքացիության երկիրը չի ցանկանում կամ անկարող է անճին պաշրպանել հեղապնդումներից: Մյուս կողմից, եթե անճը ցանկանում է օգրվել իր քաղաքացիության երկրի պաշրպանությունից, ապա դա, որպես կանոն, բացառում է «հեղապնդումների հիմնավոր երկյուղի» առկայությունը:

Նախկին մշրական բնակության երկրից դուրս ճրնվելը: Որոշ դեպքերում ապարիդները կարող են ունենալ մեկից ավելի մշրական բնակության երկիր: Ներառման պայմանների նպարակով հարկ է դիարարկել անճի վերջին մշրական բնակության երկիրը: Բնակության երկրի հեղաճա փոփոխությունը չի աճղի փախստականի կարճավիճակի վրա, քանի դեռ նա շարունակում է բավարարել ներառման պայմանները նախկին երկրի մասով: Մյուս կողմից, եթե որոշակի երկրում փախստականի կարճավիճակ հայցելու պահին անճն արդեն սրացել է այդ երկրում մշրական բնակության իրավունք՝ հենց այդ երկիրը կհամարվի իր վերջին բնակության երկիր:

Նախկին մշտական բնակության երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ երկյուղի պատճառով վերադառնալու չցանկանալը: Ընդհանուր առմամբ ապարիդի կողմից բնակության երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ չցանկանալը պետք է գնահատվեն միևնույն չափանիշներով, ինչ քաղաքացու կողմից իր քաղաքացիության երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ դրա պաշտպանությունից օգրվել չցանկանալը: Քանի որ ապարիդը չունի քաղաքացիության երկիր, ապա խոսքը պաշտպանությունից օգրվելու մասին չէ: Որպես կանոն, հետապնդումների հիմնավոր երկյուղի պատճառով մշտական բնակության երկիրը լքելուն պես ապարիդն այլևս չի կարողանա վերադառնալ այնպեղ:

Փախստականի կարգավիճակի տրամադրման լրացուցիչ հիմքեր

Առավել հաճախ անձինք ստիպված են լինում լքել իրենց քաղաքացիության կամ մշտական բնակության երկրները զինված ընդհարումների կամ այլ համապարած բռնության, ինչպես նաև մարդու իրավունքների զանգվածային խախտումների պատճառով: Այդպիսի իրադարձությունները հաճախ ունեն էթնիկ, քաղաքական կամ կրոնական արմատներ և գուցորդվում են դրանց հետ կապված հետապնդումներով: Ուստի, որպես կանոն, այդ իրադարձություններից փախչող անձինք կարող են ստանալ փախստականի կարգավիճակ: Սակայն որոշ դեպքերում անձանց կյանքը կամ հիմնարար իրավունքները վտանգված են ոչ թե հապկապես իրենց պարկանելության կամ հայացքների, այլ ընդհանուր իրավիճակի ուժով: **Մյուս կողմից, նման իրավիճակների դեպքում կարող է տեղի ունենալ ապաստան հայցողների զանգվածային ներհոսք (ասվածի խոսույն վկայությունն է վերջին տարիների զանգվածային գաղթը Սիրիայից հարևան երկրներ ու Եվրոպա), որի դեպքում փախստականի կարգավիճակի տրամադրման անհատական ընթացակարգերը չեն կարող արդյունավետ կիրառվել:**

Նման դեպքերում 1951 թ. Կոնվենցիայի ներառման պայմաններն ու կարգավիճակի տրամադրման ընթացակարգերը կարող են անբավարար լինել համապատասխան անձանց պաշտան պաշտպանություն ապահովելու համար: Այս խնդիրը լուծելու համար մի շարք պետություններ իրենց օրենսդրությամբ նախատեսել են պաշտպանության լրացուցիչ տեսակներ և հիմքեր: Դրանց անվանումներն ու բովանդակությունը տարբերվում են յուրաքանչյուր ներպետական օրենսդրական դաշտում, սակայն, ընդհանուր առմամբ, դրանք հայտնի են որպես

«կոմպլեմենտար պաշտպանության միջոցներ»: Հաճախ այդպիսի կոմպլեմենտար պաշտպանությունը ենթադրում է պաշտպանության ավելի ցածր մակարդակ, քան փախստականի կարգավիճակը: Արձանագրելով այն փաստը, որ կոմպլեմենտար պաշտպանությունը միտված է բացառապես ապաստանի տրամադրման գործընթացի արդյունավետ իրագործմանը՝ հարկ է նկատել, որ դրա կիրառումը հաճախ չարաշահվում է 1951 թ. Կոնվենցիայի անդամ պետությունների կողմից՝ խախտելով կոնվենցիայի պահանջները: Մասնավորապես, ՄԱԿ ՓԳՆ կողմից կատարված վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ այն պետությունները, որոնք տրամադրում են կոմպլեմենտար պաշտպանություն, այն գործնականում կիրառում են նաև այն անձանց նկատմամբ, որոնք բավարարում են 1951 թ. Կոնվենցիայի ներառման պայմանները և կարող են հավակնել անհատական ընթացակարգերով պաշտպանության տրամադրման: Այս դեպքում կոմպլեմենտար պաշտպանություն տրամադրելը չի բավարարում Կոնվենցիայի պահանջները, եթե այն ենթադրում է պաշտպանության ավելի ցածր մակարդակ, քան փախստականի կարգավիճակը:

Այս առումով Նայաստանի Նանրապետության մոտեցումն առավել առաջադիմական է: **«Փախստականների և ապաստանի մասին» ՆՏ** օրենքով նախատեսված է կոմպլեմենտար պաշտպանության երկու տեսակ՝ փախստականի կարգավիճակի տրամադրում օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված լրացուցիչ հիմքերով, ինչպես նաև այսպես կոչված ժամանակավոր պաշտպանության տրամադրում: Առաջին դեպքում խոսքը հենց փախստականի կարգավիճակի տրամադրման մասին է, ուստի պաշտպանության ծավալի առումով որևէ խնդիր չի

առաջանում: Ժամանակավոր պաշտպանության դեպքում պաշտպանության ծավալը նույնպես ըստ էության փաստացի հավասարեցված է փախստականներին տրամադրվող պաշտպանությանը:

Այսպես, «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածը սահմանում է ՏՏ կառավարության կողմից ժամանակավոր պաշտպանության տրամադրման մասին որոշման ընդունման հնարավորություն, եթե առկա է զանգվածային ներհուսք և այդ ներհուսքը պայմանավորված է օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասով թվարկված պատճառներից որևէ մեկով: Ընդ որում, հարկ է նկատել, որ օրենսդիրը, որպես ապաստան հայցող անձանց իրավունքների պաշտպանության արդյունավետ միջոց նախատեսելով ժամանակավոր պաշտպանության միջոցը, միաժամանակ ամրագրել է նաև այդ միջոցից օգտվող անձանց և փախստականների իրավունքների ու պարտականությունների հավասարությունը:

Ժամանակավոր պաշտպանության միջոցի առանձնահատկությունն այն է, որ ժամանակավոր պաշտպանված անձի կարգավիճակ ձեռք է բերվում «պարզեցված ընթացակարգով», ի տարբերություն ապաստանի տրամադրման անհատական ընթացակարգի: Մասնավորապես՝ ՏՏ կառավարությունը, ընդունելով ժամանակավոր պաշտպանության փակ վերցնելու մասին որոշում, սահմանում է նաև անձանց այն խումբը, որը պետք է օգտվի այդ պաշտպանությունից: Տվյալ խմբի անդամները՝ ժամանակավոր պաշտպանության ենթակա անձինք, չունեն ապաստանի անհատական դիմում ներկայացնելու պարտավորություն, այլ ընդամենը դիմում են լիազոր մարմինին՝ որպես ՏՏ կառավարության որոշմամբ սահմանված ժամանակավոր պաշտպանության ենթակա խմբի անդամ հաշվառվելու նպատակով: Ընդ որում, անձը գրկված չէ ապաստանի անհատական դիմում ներկայացնելու իրավունքից այն պարագայում, երբ լիազոր մարմինը հանգում է հետևության, որ վերջինս չի համապատասխանում ՏՏ կառավարության որոշմամբ սահմանված պահանջներին:

Նարկ է նկատել, որ «պարզեցված ընթացակարգը» չի գործում այն դեպքում, երբ հաշվառման նպատակով դիմած անձանց մասով առաջանում է փախստականի ճանաչման բացառման հիմքերի առկայության մասին հիմնավոր կասկած: Նման դեպքում լիազոր մարմինը տվյալ անձանց դիմում է որպես անհատական ապաստան հայցողներ և անհատական ապաստանի ընթացակարգով քննում նրանց նկատմամբ բացառման հիմքերի կիրառելիությունը:

Այսպիսով, այս դասի շրջանակներում Ձեզ մանրամասն ներկայացվեցին՝

- ❖ փախստականի կարգավիճակի տրամադրման այն ներառման պայմանները, որոնք [չէին քննարկվել երկրորդ դասում](#):

Երկրորդ դասից վերհիշեք քննարկված ներառման պայմանները:

Մասնավորապես, քննարկվեցին հետևյալ պայմանները. երկյուղի պատճառով սեփական քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելը, քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգտվել չկարողանալը կամ երկյուղի պատճառով դրանից օգտվել չցանկանալը, քաղաքացիություն չունեցող անձանց նախկին մշտական բնակության երկրից դուրս գրնվելու փաստը, այդ երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ երկյուղի պատճառով վերադառնալ չցանկանալը: Նաջորդ դասում կքննարկվեն փախստականի կարգավիճակի տրամադրման բացառման պայմանները, ինչպես նաև այդ կարգավիճակի դադարեցման պայմանները:

ԲԱՌԱՐԱՆ

Չքաղաքացի – լայն իմաստով «չքաղաքացի» կարելի է համարել ցանկացած ապարիդի: Սակայն, որպես կանոն, այս տերմինն օգտագործվում է նեղ իմաստով՝ մերձբայթյան երկրներում (հարկապես՝ Լատվիայում) այն անձանց նկարագրելու համար, ովքեր ունեն «չքաղաքացու» անձնագրեր:

Ներքին տեղափոխման այլընտրանք – իրավիճակ, երբ հեռապնդումների ենթարկվող անձն իր իսկ բնակության երկրում հնարավորություն ունի իր բնակության փոփոխության դուրս այլ փոփոխում գտնել անվտանգ ապաստան: Նման հնարավորությունը պետք է լինի իրական ու ողջամիտ:

«Sur place» փախստական – այն անձն է, ով փախստական է դառնում «տեղում»՝ այցելության երկրում: Օրինակ՝ անձն ի սկզբանե կարող է իր երկրից դուրս մեկնել առանց այնտեղ վերադառնալու երկյուղի և առանց փախստական դառնալու մտադրության: Եթե այդուհետ (իր բացակայության ընթացքում) իր ծագման երկրում տեղի ունեցած զարգացումների (օրինակ՝ իր սոցիալական կամ ազգային խմբի դեմ հեռապնդումները) ուժով նրա մոտ առաջանում է համապատասխան երկյուղ, նա կարող է ճանաչվել փախստական:

Կոմպլեմենտար պաշտպանություն – մի շարք պետությունների կողմից իրենց օրենսդրությամբ նախատեսված պաշտպանության լրացուցիչ (ի լրումն 1951 թ. Կոմպլեմենտար Նախատեսվածների) տեսակներ և հիմքեր: Դրանց անվանումներն ու բովանդակությունը փոփոխվում են յուրաքանչյուր ներպետական օրենսդրական դաշտում: Նախա կոմպլեմենտար պաշտպանությունը ենթադրում է պաշտպանության ավելի ցածր մակարդակ, քան փախստականի կարգավիճակը:

Մասնավոր անձ կամ խումբ – միջազգային իրավունքում մասնավոր անձ կամ անձանց խումբ են համարվում բոլոր անձինք ու խմբերը, որոնք պետական պաշտոնյա կամ մարմին չեն (տե՛ս «պետական մարմին»): Սակայն որոշ դեպքերում մասնավոր անձանց կամ խմբերի արարքները վերագրվում են պետությանը: Նման դեպքերում, այդ թվում՝ փախստականների միջազգային իրավունքի իմաստով, նրանց այդպիսի արարքները կհամարվեն պետության արարքներ: Մասնավորապես, վերագրելիությունն առաջանում է այն դեպքերում, երբ պետությունն ուղղորդում կամ արդյունավետ կերպով վերահսկում է մասնավոր անձանց արարքները կամ դրանք ճանաչում է իբրև իրենը կամ նման անձանց օժտում է իշխանական լիազորություններով և այլ դեպքերում (դրանք առավել մանրամասն ներկայացված են ՄԱԿ-ի Միջազգային իրավունքի հանձնաժողովի կողմից մշակված ու Գերագույն Վեհաժողովի կողմից թիվ 56/83 բանաձևով հաստատված՝ պետությունների պատասխանատվության մասին հողվածների նախագծում ու դրա մեկնաբանություններում):

1. Անձի մոտ որևէ երկրի անձնագրի առկայությունն ի՞նչ նշանակություն ունի քաղաքացիության երկրից դուրս գտնվելու ներառման պահանջի իմաստով՝

Ա) Անձնագրի առկայությունն ինքնաբերաբար ենթադրում է, որ անձը փոխաբերաբար է – սխալ է: Որոշ երկրներ (օրինակ՝ Լատվիան) փրամադրում են այսպես կոչված «քաղաքացու» անձնագրեր, որոնք չեն ենթադրում քաղաքացիություն:

Բ) Անձնագրի առկայությունն ինքնին չի հանդիսանում քաղաքացիության կարևոր ապացույց – սխալ է: Որոշակի երկրի անձնագիր ունենալը, որպես կանոն, այդ երկրի քաղաքացիություն ունենալու բավարար ապացույց է:

Գ) Անձնագրի առկայությունը, որպես կանոն, քաղաքացիության բավարար ապացույց է, սակայն առկա են որոշ բացառություններ – ճիշտ է: Որոշակի երկրի անձնագիր ունենալը, որպես կանոն, այդ երկրի քաղաքացիություն ունենալու բավարար ապացույց է: Սակայն որոշ դեպքերում անձը կարող է ունենալ որոշակի երկրի անձնագիր, սակայն չունենալ քաղաքացիություն (օրինակ՝ որոշ երկրներում կիրառվող «քաղաքացու» անձնագրերի դեպքում):

Դ) Անձնագրի առկայությունը քաղաքացիության անհրաժեշտ ապացույց է – սխալ է: Անձնագրի բացակայությունն ինքնին չի բացառում քաղաքացիության առկայությունը:

2. Ներքին տեղափոխման այլընտրանքը՝

Ա) Բացառում է անձին փախստականի կարգավիճակ փրամադրելը – սխալ է: Ներքին տեղափոխման այլընտրանքը չի բացառում անձին փախստականի կարգավիճակ փրամադրելը, եթե այդ այլընտրանքը ողջամիտ չէ:

Բ) Չի բացառում անձին փախստականի կարգավիճակ փրամադրելը, եթե այդ այլընտրանքը ողջամիտ չէ – ճիշտ է: Եթե ներքին տեղափոխման այլընտրանքը ողջամիտ չէ (օրինակ՝ գործնականում անձը չի կարող անվտանգ հասնել երկրի ներսում նման ապաստանի վայրը կամ այնտեղ չի կարողանա վարել նորմալ, առանց անհարկի գրկանքների կյանք), ապա այն չի բացառում անձին փախստականի կարգավիճակ փրամադրելը:

Գ) Չի բացառում անձին փախստականի կարգավիճակ փրամադրելը, եթե այդ այլընտրանքն էապես անբարենպաստ է ի համեմատ երկիրը լքելուն – սխալ է: Այն, որ այլ երկրում ապաստանելը ավելի բարենպաստ է, քան ներքին տեղափոխման այլընտրանքը, չի ենթադրում, որ ներքին տեղափոխման այլընտրանքը ողջամիտ չէ: Օրինակ՝ լավ սոցիալական համակարգով փոփոխապես զարգացած երկրում ապաստանելը, որպես կանոն, ավելի բարենպաստ կլինի, քան զարգացող երկրի ներսում ներքին տեղափոխումը: Սակայն քանի դեռ ներքին տեղափոխման այլընտրանքը անվտանգ է ու ողջամտորեն անձին զերծ կպահի հեղափոխումներից, նրան չի դնի անհարկի գրկանքների առջև, այն, ընդհանուր առմամբ, բացառում է փախստականի կարգավիճակի փրամադրումը:

Դ) Չի ազդում անձին փախստականի կարգավիճակ փրամադրելու վրա – սխալ է: Եթե անձն ունի իրական հնարավորություն ապաստանել իր քաղաքացիության երկրի որոշակի մասում (որոնք հանդիսանում են հեղափոխումներից «safe haven» խաղաղ ապաստան), ապա, որպես կանոն, չի կարող համարվել, որ նա հեղափոխումների երկյուղի պարճառով է գտնվում իր երկրից դուրս: Ուստի՝ ներքին տեղափոխման իրարեսական այլընտրանքը, որպես կանոն, բացառում է փախստականի կարգավիճակի փրամադրումը:

3. Եթե անձը հեղափոխումների է ենթարկվում մասնավոր անձանց կամ խմբերի կողմից, ապա՝

Ա) Ներքին տեղափոխման այլընտրանքը ենթադրվում է – սխալ է: Ներքին տեղափոխման այլընտրանքի առկայությունն ավելի հավանական է, եթե հեղափոխումներն իրականացվում են

մասնավոր անձանց/խմբերի կողմից: Նրանք, ի փարբերություն պետության, որպես կանոն, իրենց անմիջական գործունեության փարածքից դուրս երկրի այլ մասերում չեն կարող իրականացնել հեփապնդումներ: Սակայն չի բացառվում, որ նրանք ունակ են հեփապնդումներն իրականացնել ամբողջ երկրի փարածքում: Ավելին, ներքին փեղափոխման այլընփարանքը կարող է անողջամիփ լինել նաև այլ պափրճառներով:

Բ) Ներքին փեղափոխման այլընփարանքը ենթադրվում է, եթե այդպիսի անձիք հեփապնդումներն իրականացնում են երկրի միայն որոշակի հափվածում – սիսալ է: Այն, որ այդպիսի անձիք հեփապնդումներն իրականացնում են միայն երկրի որոշակի հափվածում, ինքնին դեռ չի նշանակում, որ նրանք ապագայում չեն կարող հեփապնդումներ իրականացնել նաև երկրի մնացած փարածքում: Ավելին, ներքին փեղափոխման այլընփարանքը կարող է անողջամիփ լինել նաև այլ պափրճառներով:

Գ) Ներքին փեղափոխման այլընփարանքը ավելի հավանական է դառնում, սակայն դրա առկայությունը կամ ողջամփությունը ինքնին չի ենթադրվում – ճիշտ է: Ներքին փեղափոխման այլընփարանքն առավելապես հավանական է, եթե հեփապնդումներն իրականցվում են մասնավոր անձանց կամ խմբերի կողմից, որոնք երկրի այլ մասերում ներկայում և փեսանելի ապագայում չեն կարող իրականացնել հեփապնդումներ : Սակայն ներքին փեղափոխման այլընփարանքը կարող է անողջամիփ լինել նաև այլ պափրճառներով և, ուսփի, չի կարող նման դեպքերում ինքնաբերափար ենթադրվել:

Դ) Ենթադրվում է ներքին փեղափոխման այլընփարանքի առկայությունը, բայց ոչ ողջամփությունը – սիսալ է: Մասնավոր անձիք կամ խմբերը փեսականորեն կարող են ունակ լինել հեփապնդումներ իրականացնել երկրի ողջ փարածքում, ինչը կբացառի ներքին այլընփարանքի առկայությունը: Ուսփի նման սուբյեկտների կողմից հեփապնդումների իրականացումը չի կարող ենթադրել ներքին այլընփարանքի առկայություն:

4. Երկյուղի պափրճառով քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելու պահանջը ենթադրում է, որ փախսփականի կարգավիճակ հայցող անձը պեփք է՝

Ա) Ի սկզբանե իր քաղաքացիության երկիրը լքած լինի այդպիսի երկյուղի պափրճառով – սիսալ է: Երբեմն անձը կարող է ի սկզբանե դուրս մեկնել իր երկրից առանց այնփեղ վերադառնալու երկյուղի և առանց փախսփական դառնալու մփադրության, սակայն այնուհեփ նրա մոփ կարող է առաջանալ համապափասիսան երկյուղ: Այս դեպքում նա կարող է ճանաչվել փախսփական («sur place» փախսփական):

Բ) Ի սկզբանե իր քաղաքացիության երկիրը լքած լինի այդպիսի երկյուղի պափրճառով կամ իր հեփագա արարքների ուժով հեփապնդումների երկյուղ ձեռք բերի – սիսալ է: «Sur place» փախսփականի մոփ հեփագա երկյուղը կարող է առաջանալ ոչ միայն իր արարքների, այլև իր ծագման երկրում փեղի ունեցած գարգացումների ուժով (օրինակ՝ եթե իր սոցիալական կամ ազգային խմբի դեմ իր մեկնումից հեփո սկսվում են հեփապնդումներ):

Գ) Ի սկզբանե իր քաղաքացիության երկիրը լքած լինի այդպիսի երկյուղի պափրճառով կամ իր հեփագա արարքների կամ ծագման երկրում նոր իրադարձությունների ուժով հեփապնդումների երկյուղ ձեռք բերի – ճիշտ է: Մովորափար անձն իր քաղաքացիության երկիրն ի սկզբանե թողնում է հենց հեփապնդումների երկյուղի պափրճառով: Սակայն կան նաև «sur place» փախսփականներ, որոնք ի սկզբանե դուրս են մեկնել երկյուղի հեփ չկապված պափրճառներով, սակայն, այնուհեփ (իրենց բացակայության ընթացքում), իրենց արարքների կամ ծագման երկրում փեղի ունեցած գարգացումների ուժով նրանց մոփ առաջանում է համապափասիսան երկյուղ:

Դ) Ունենա իր ծագման երկրում հեփապնդումների հիմնավոր երկյուղ – սիսալ է: Նեփապնդումների հիմնավոր երկյուղի առկայությունը ներառման առանձին պայման է, որը չի կարելի նույնականացնել

երկյուղի պատճառով քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելու պահանջի հետ: Այս վերջին պահանջը նաև ենթադրում է, որ երկյուղն անձին սպիտում է լքել իր երկիրը կամ չվերադառնալ այնտեղ: Ներապնդումների հիմնավոր երկյուղի դեպքում կարող է լինել ներքին տեղափոխման ողջամիտ այլընտրանք, որի դեպքում երկյուղի պատճառով քաղաքացիության երկրից դուրս գրնվելու պահանջը չի լինի բավարարված:

5. Մեկից ավելի պետությունների քաղաքացիություն ունեցող անձը պետք է՝

Ա) Ներառման պայմանները բավարարի այդ բոլոր պետությունների մասով – սխալ է: Որպես կանոն, անձը պետք է ներառման պայմանները բավարարի իր քաղաքացիության բոլոր պետությունների մասով: Սակայն, երբ որոշակի պետության քաղաքացիությունը չի ենթադրում արդյունավետ պաշտպանություն, այդ քաղաքացիությունը պետք է անտեսվի:

Բ) Ներառման պայմանները բավարարի այդ բոլոր պետությունների մասով, բացառությամբ այն պետությունների, որոնք անձի պարկանելության կամ հայացքների պատճառով մերժում են նրան պաշտպանություն փրամադրելը – սխալ է: Քաղաքացիության պետությունը կարող է պաշտպանությունը մերժել այնպիսի պատճառներով, որոնք կապված չեն անձի պարկանելության կամ հայացքների հետ: Քանի դեռ այդպիսի մերժումն առկա է, փվյալ երկրի պետության քաղաքացիությունը կհամարվի ոչ արդյունավետ և պետք է անտեսվի:

Գ) Ներառման պայմանները բավարարի այդ բոլոր պետությունների մասով, բացառությամբ նրանց, որոնք չեն ապահովում իրեն՝ քաղաքացիներին սովորաբար երաշխավորվող պաշտպանություն – ճիշտ է: Եթե քաղաքացիության պետություններից մեկն անձին չի ապահովում քաղաքացիների համար սովորաբար երաշխավորվող պաշտպանությամբ (օրինակ՝ մերժում է պաշտպանության դիմումը կամ այն թողնում է անպարասխան), ապա համապարասխան պետության քաղաքացիությունը պետք է անտեսվի (այսինքն՝ անձը պարտավոր չէ բավարարել ներառման պայմանները փվյալ պետության մասով):

Դ) Ներառման պայմանները բավարարի միայն այն պետության մասով, որը նա լքել է կամ որտեղ չի կարողանում վերադառնալ հերապնդումների հիմնավոր երկյուղի պատճառով – սխալ է: Նման անձը պետք է, որպես կանոն, ներառման պայմանները բավարարի իր քաղաքացիության բոլոր պետությունների մասով: Այսինքն՝ քանի դեռ անձն առանց համապարասխան հիմքերով հերապնդումների հիմնավորված երկյուղի կարող է օգրվել իր քաղաքացիության երկրներից գոնե մեկի պաշտպանությունից, նա չի կարող սրանալ փախստականի կարգավիճակ:

6. Անձի կողմից իր քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգրվել չկարողանալու պայմանը ենթադրում է, որ՝

Ա) Անձն ունի փվյալ երկրում հերապնդումների ենթարկվելու հիմնավոր երկյուղ – սխալ է: Ներապնդումների հիմնավոր երկյուղը կապված է քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգրվել չցանկանալու հետ, որն այլընտրանքային է իր քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից

օգտվել չկարողանալու պայմանին: Այս վերջին պայմանը կախված է օբյեկտիվ հանգամանքներից, այլ ոչ թե անձի սուբյեկտիվ ընկալումից:

Բ) Քաղաքացիության երկիրն ուղղակիորեն մերժել է անձին պաշտպանություն փրամադրելը – սխալ է: Նման մերժումը միանշանակ կբավարարի քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգտվել չկարողանալու պայմանը: Սակայն այս պայմանը կարող է բավարարվել նաև այլ օբյեկտիվ հանգամանքներով, որոնց ուժով քաղաքացիության պետությունը անկարող է ապահովել արդյունավետ պաշտպանություն:

Գ) Առկա են անձի կամքից անկախ հանգամանքներ, որոնց ուժով քաղաքացիության պետությունը չի ցանկանում կամ անկարող է ապահովել արդյունավետ պաշտպանություն – ճիշտ է: Այս պայմանը ենթադրում է անձի կամքից անկախ հանգամանքների առկայություն (օրինակ՝ պատերազմ, քաղաքացիական պատերազմ կամ այլ լուրջ ու արտակարգ իրավիճակ), որոնց ուժով քաղաքացիության պետությունը անկարող է ապահովել արդյունավետ պաշտպանություն կամ ուղղակիորեն մերժում է այդպիսի պաշտպանություն փրամադրելը (օրինակ՝ անձնագրի երկարացումը կամ սեփական երկիր անձի վերադարձը մերժելու միջոցով):

Դ) Առկա են անձի կամքից անկախ հանգամանքներ, որոնց ուժով քաղաքացիության պետությունը օբյեկտիվորեն անկարող է ապահովել արդյունավետ պաշտպանություն – սխալ է: Որպես կանոն, քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգտվել չկարողանալը բխում է այն փաստից, որ պետությունն օբյեկտիվ հանգամանքների ուժով չի կարող ապահովել անձի արդյունավետ պաշտպանություն: Սակայն այն կարող է նաև բխել պաշտպանության փրամադրումը մերժելու մասին պետության որոշումից (այսինքն՝ պետությունը օբյեկտիվորեն կարող է ապահովել պաշտպանություն, սակայն որոշում է չփրամադրել այն):

7. Երկյուղի պարճառով իր քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգտվել չցանկանալու պայմանը բավարարված է, եթե՝

Ա) Անձն ունի փվյալ երկրում հեղապնդումների ենթարկվելու հիմնավոր երկյուղ – սխալ է: Ներապնդումների հիմնավոր երկյուղը սերտորեն կապված է քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից օգտվել չցանկանալու պայմանի հետ և դրա անհրաժեշտ նախապայման է: Սակայն երկյուղի առկայությունից բացի անհրաժեշտ է նաև, որպեսզի անձը հստակ չցանկանա օգտվել այդ երկրի պաշտպանությունից: Եթե անձը փաստացի ցանկանում է օգտվել նման պաշտպանությունից, ապա երկյուղի առկայությունը բավական չի լինի այս պայմանը բավարարելու համար:

Բ) Անձը չի ցանկանում օգտվել իր քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից, քանի որ այն ենթադրում է, որ քաղաքացիության երկիրը չի ցանկանում իրեն պաշտպանել հեղապնդումներից – սխալ է: Անձի համապարասխան դիրքորոշումն ու հեղապնդումները կարող են բխել ոչ միայն պետության ցանկությունից, այլև անձի արդյունավետ պաշտպանությունը ապահովելու նրա անկարողությունից:

Գ) Անձը չի ցանկանում օգտվել իր քաղաքացիության երկրի պաշտպանությունից, քանի որ այն ենթադրում է, որ քաղաքացիության երկիրը անկարող է իրեն պաշտպանել հեղապնդումներից – սխալ է: Անձի համապարասխան դիրքորոշումն ու հեղապնդումները կարող են բխել ոչ միայն պետության անկարողությունից, այլև պետության ցանկության բացակայությունից առ նրա պաշտպանություն:

Դ) Անձը փվյալ երկրում հեղապնդումների ենթարկվելու հիմնավոր երկյուղի պարճառով չի ցանկանում օգտվել փվյալ երկրի պաշտպանությունից – ճիշտ է: Այս պայմանը ենթադրում է անձի կամքից անկախ հանգամանքների առկայություն (օրինակ՝ պատերազմ, քաղաքացիական պատերազմ կամ այլ լուրջ ու արտակարգ իրավիճակ), որոնց ուժով քաղաքացիության պետությունը

անկարող է ապահովել արդյունավետ պաշտպանություն կամ ուղղակիորեն մերժում է այդպիսի պաշտպանություն փրամադրելը (օրինակ՝ անձնագրի երկարացումը կամ սեփական երկիր անձի վերադարձը մերժելու միջոցով):

8. Նախկին մշտական բնակության երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ երկյուղի պատճառով վերադառնալու չցանկանալու պայմանը բավարարված է, եթե՝

Ա) Ապարիիդը անկարող է կամ երկյուղի պատճառով չի ցանկանում վերադառնալ որևէ երկիր, որտեղ նա ունի մշտական բնակության իրավունք – սխալ է: Այն դեպքերում, երբ ապարիիդը ունի մեկից ավելի մշտական բնակության երկիր, քննարկվող պայմանը հարկ է դիտարկել անձի վերջին մշտական բնակության երկրի մասով: Բնակության երկրի հետագա փոփոխությունը չի ազդի փախստականի կարգավիճակի վրա, քանի դեռ նա նախկին երկրի մասով շարունակում է բավարարել ներառման պայմանները:

Բ) Ապարիիդը անկարող է կամ երկյուղի պատճառով չի ցանկանում վերադառնալ իր վերջին մշտական բնակության երկիր և հետագայում մշտական բնակություն չի հաստատում որևէ այլ երկրում – սխալ է: Բնակության երկրի հետագա (փախստականի կարգավիճակի համար դիմելուց հետո) փոփոխությունը չի ազդի փախստականի կարգավիճակի վրա, քանի դեռ նա նախկին երկրի մասով շարունակում է բավարարել ներառման պայմանները:

Գ) Ապարիիդը անկարող է վերադառնալ իր վերջին մշտական բնակության երկիր կամ երկյուղի պատճառով չի ցանկանում օգտվել տվյալ երկրի պաշտպանությունից – սխալ է: Պաշտպանություն եզրույթը սերտորեն կապված է քաղաքացիության ինստիտուտի հետ, որի շրջանակներում ենթադրվում է սեփական քաղաքացիների պաշտպանությունն ապահովելու պետության պարտականությունը: Քանի որ ապարիիդը չունի քաղաքացիության երկիր՝ որևէ երկրի պաշտպանությունից օգտվելու մասին խոսք լինել չի կարող :

Դ) Ապարիիդը անկարող է կամ երկյուղի պատճառով չի ցանկանում վերադառնալ իր վերջին մշտական բնակության երկիր – ճիշտ է: Այս պահանջի շրջանակներում պետք է գնահատվի հարկապես վերջին բնակության երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ չցանկանալը: Ընդ որում, ընդհանուր առմամբ կիրառվում են միևնույն չափանիշները, ինչ քաղաքացու կողմից իր քաղաքացիության երկիր վերադառնալու անկարողությունը կամ չցանկանալը որոշելու համար (բացառությամբ պաշտպանությանը վերաբերող առանձնահատկությունների, որոնք ապարիիդների դեպքում կիրառելի չեն):

9. Կոմպլեմենտար պաշտպանության միջոցների կիրառումը հաճախ խախտում է 1951 թ. Կոնվենցիայի պահանջները, քանի որ՝

Ա) Դրա շրջանակներում պաշտպանություն է փրամադրվում անձանց, ովքեր 1951 թ. Կոնվենցիայի համաձայն ենթակա չեն պաշտպանության– սխալ է: Այն, որ կոմպլեմենտար պաշտպանություն փրամադրվում է անձանց, ովքեր չեն օգտվում Կոնվենցիայի պաշտպանությունից (օրինակ՝ անձանց, ում կյանքը կամ հիմնարար իրավունքները վրանգված են ոչ թե հարկապես իրենց պարկանելության կամ հայացքների, այլ ընդհանուր պարտագնական կամ նմանատիպ իրավիճակի ուժով), ընդհանուր առմամբ ողջունելի է, և որևէ կերպով չի խախտում Կոնվենցիայի պահանջները:

Բ) Դրա շրջանակներում հաճախ չի պահպանվում կարգավիճակի շնորհման անհատական ընթացակարգը, որը պահանջվում է 1951 թ. Կոնվենցիայի համաձայն – սխալ է: Ապաստան հայցողների զանգվածային ներհոսքի դեպքում փախստականի կարգավիճակի փրամադրման

անհատական ընթացակարգերը արդյունավետ չեն, և դրանք չպահպանելը ինքնին չի խախտում Կոնվենցիայի պահանջները, քանի դեռ արդյունքում չի նվազում համապատասխան անձանց երաշխիքների ու իրավունքների ծավալը:

Գ) Ներառման պայմանները բավարարող անձանց նկատմամբ դրանց կիրառումը ինքնին խախտում է Կոնվենցիան – սխալ է: Ներառման պայմանները բավարարող անձանց նկատմամբ կոմպլեմենտար պաշտպանության կիրառումն ինքնին չի խախտում Կոնվենցիայի պահանջները, քանի դեռ արդյունքում չի նվազում համապատասխան անձանց երաշխիքների ու իրավունքների ծավալը:

Դ) Ներառման պայմանները բավարարող անձանց նկատմամբ դրանց կիրառումը չի բավարարում Կոնվենցիայի պահանջները, եթե դրանց շրջանակներում նախատեսված է պաշտպանության ավելի ցածր մակարդակ, քան Կոնվենցիայով – ճիշտ է: Ներառման պայմանները բավարարող անձանց նկատմամբ կոմպլեմենտար պաշտպանության կիրառումն ինքնին չի խախտում Կոնվենցիայի պահանջները և կարող է լինել արդյունավետ գործիք փախստականների զանգվածային ներհուսքի ժամանակ պաշտպանություն ապահովելու համար: Սակայն Կոնվենցիային պահանջները չեն բավարարվում, եթե արդյունքում նվազեցվում են համապատասխան անձանց երաշխիքներն ու իրավունքները՝ ի համեմատ Կոնվենցիայով նախատեսվածների:

10. «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՏՏ օրենքի համաձայն՝ ապաստանի փրամադրման «պարզեցված ընթացակարգն» անձի նկատմամբ չի կիրառվում, եթե՝

Ա) Անձը բավարարում է փախստականի կարգավիճակի փրամադրման կոնվենցիոն պահանջներին, և ուստի նրա հարցը պետք է որոշվի անհատական ընթացակարգով – սխալ է: «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՏՏ օրենքը նախատեսում է ժամանակավոր պաշտպանության «պարզեցված ընթացակարգի» կիրառում նաև այն անձանց նկատմամբ, ովքեր լիովին բավարարում են Կոնվենցիայով ու օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված՝ փախստականի կարգավիճակի փրամադրման պայմանները: Միաժամանակ, այս ընթացակարգով բացասական որոշման դեպքում անձը պահպանում է անհատական ընթացակարգի դիմելու իր իրավունքը:

Բ) Համապատասխան անձը Հայաստան չի ժամանել ապաստան հայցողների զանգվածային ներհուսքի շրջանակներում – սխալ է: Օրենքի փրամաբանությունը ենթադրում է, որ ժամանակավոր պաշտպանության փրամադրման մասին որոշումը կարող է կայացվել ապաստան հայցողների զանգվածային ներհուսքի դեպքում: Սակայն նման ներհուսքը չի սահմանվում որպես ժամանակավոր պաշտպանության փրամադրման պայման: Նույնիսկ եթե կոնկրետ դեպքում որոշումը կապված լինի այդպիսի ներհուսքի հետ՝ դրանից կկարողանան օգտվել բոլոր անձիք, ովքեր համապատասխանում են ժամանակավոր պաշտպանության մասին որոշմամբ սահմանված խմբի բնորոշմանը (անկախ այն հանգամանքից՝ արդյոք նրանք Հայաստան են ժամանել այդ խմբի զանգվածային ներհուսքի ժամանակ, թե դրանից առանձին):

Գ) Տվյալ անձն ապարիիդ է, քանի որ «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՏՏ օրենքի 62-րդ հոդվածի 1-ին մասում «ժամանակավոր պաշտպանվող անձ» հասկացության բովանդակությունը փարածվում է օտարերկրացիների վրա և այդ հասկացության ծավալի մեջ ամրագրված չեն քաղաքացիություն չունեցող անձինք – սխալ է: Օրենքի 62-րդ հոդվածի 1-ին մասում «ժամանակավոր պաշտպանվող անձ» հասկացության բովանդակությունը փարածվում է օտարերկրացիների վրա և այդ հասկացության ծավալի մեջ ամրագրված չեն քաղաքացիություն չունեցող անձինք: Սակայն, օրենքի 3-րդ հոդվածում և 5-րդ գլխում (61-63 հոդվածներ) ամրագրված դրույթների համակարգային վերլուծությունը հիմք է տալիս եզրակացնել, որ սա վրիպակ է և չի կարող մեկնաբանվել ապարիիդների նկատմամբ պարզեցված ընթացակարգի չկիրառման իմաստով:

Դ) Ժամանակավոր պաշտպանության մասին որոշման շրջանակներում հաշվառման նպատակով դիմած անձի մասով առկա են բացառման հիմքեր – ճիշտ է: : «Փախստականների և ապաստանի

մասին» ՏՏ օրենքի 62-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ պարզեցված ընթացակարգը չի կիրառվում անձի նկատմամբ, եթե առաջանում է բացառման հիմքերի առկայության մասին հիմնավոր կասկած: Ուստի, բացառման հիմքերի առկայությունը բացառում է պարզեցված ընթացակարգի կիրառումը: Փոխարենը լիազոր մարմինը փոխառնում է որպես անհատական ապաստան հայցող և անհատական ընթացակարգով քննում է նրա նկատմամբ բացառման հիմքերի կիրառելիությունը: